

UNDERVISNINGS
MINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Dansk, læsning og retskrivning FP9

Folkeskolens prøver

Læsning OPGAVER

Fredag den 4. maj 2018
kl. 10.00-10.30

Ved prøven må der anvendes trykte og elektroniske ordbøger, der er i overensstemmelse med gældende retskrivning, som den er fastsat af Dansk Sprognævn. Ordbøger, som ikke kan medbringes eller opbevares lokalt, kan efter skolelederens nærmere anvisninger tilgås via internettet.

Opgaven findes som:

1. Digital selvrettende prøve
- 2. Paprhæfte**
3. PDF til elever, der aflægger prøve på særlige vilkår

Elevens UNI•Login:
Skolens navn:
Tilsynsførendes underskrift:

Læseprøven består af følgende tekster:

Tekst 1: *Vi lader os styre af overtro* (artikel)

Tekst 2: *Fridlev og røverne* (sagn)

Tekst 3: *Vi er forbundet til jorden* (artikel)

Tekst 4: *Spillet* (novelle)

Tekst 5: *Uak! Pffth! WAAAH! VRÆÆÆL!* (kommentar)

Tekst 1-4 findes i teksthæftet.

Tekst 5 findes i opgavehæftet.

Tekst 1

I artiklen *Vi lader os styre af overtro* skal du så hurtigt som muligt finde svar på nogle opgaver. Du skal altså kun læse, hvad der er nødvendigt for at svare på disse opgaver. Sæt kryds ud for de rigtige svar. Der er kun ét rigtigt svar til hver opgave.

1.1 Ved et indkøbscenter undersøger Søndagsavisen, om folk

- vil være 13 til bords
- vil stille sko på et bord
- vil undgå en sort kat på vejen
- vil gå under en stige

1.2 Hvor stor en del af de danske kvinder leder efter firkløvere, fordi de tror, de bringer lykke?

- 9 %
- 17 %
- 26 %
- 28 %

1.3 Oliver Staar råber til sin kæreste, fordi

- hun er ved at falde
- hun er ved at gå under stigen
- stigen er ved at vælte
- cyklisten er ved at køre ind i hende

1.4 Hvis man spilder salt, skal man ifølge overtroen

- spytte over højre skulder
- kaste salt over højre skulder
- spytte over venstre skulder
- kaste salt over venstre skulder

1.5 Henrik Tingleff mener, at hyggeritualer

- er en måde at tøjle nervøsitet på
- er et udtryk for en psykisk lidelse
- er en uheldig tendens i tiden
- er en metode til at flygte fra virkeligheden

1.6 Ifølge overtroen skal man spytte over venstre skulder, hvis

- der er 13 til bords
- én banker under bordet
- en sort kat krydser ens vej
- man smadrer et spejl

1.7 Hvilken overtro, tror Vibeke Steffen, vil leve videre?

- 13 til bords
- Bank under bordet
- Spildt salt
- Smadret spejl

1.8 Hvilken løsning blev valgt, da Mathilde Bak var til et selskab på 13 personer?

- To satte sig i køkkenet
- Én person forlod selskabet
- En bamse kom med til bords, så de var 14
- Der blev lavet et børne- og et voksenbord

1.9 Hvorfor er de sorte katte gennemsnitligt længere på internatet end andre katte?

- Mange foretrækker gråstribede katte
- De sorte katte er meget dyrere end de andre katte
- Mange kan ikke lide de sorte kattes personlighed
- Man ved faktisk ikke hvorfor

1.10 Artiklen handler især om

- forskelle på overtro hos børn og voksne
- forskelle på overtro nu og i gamle dage
- overtro i dagens Danmark
- overtro og videnskab

Tekst 2

Læs sagnet *Fridlev og røverne*, og besvar opgaverne ud fra tekstens indhold.
Sæt kryds ud for de rigtige svar.
Der er kun ét rigtigt svar til hver opgave.

2.1 De tolv brødre var

- gode naboer
- gæve jætter
- brutale røvere
- venlige mod svenskerne

2.2 Hvorfor var brødrene trygge på øen?

- Øen lå langt ude på havet
- Øen havde en meget stærk vindebro
- Øen var omgivet af stærke borgmure
- Øen var bevogtet af en bidsk hund

2.3 Jætten Offote havde

- haft en stor bidsk hund
- boet sammen med brødrene
- slået mange mennesker ihjel
- været en stor og hurtig hest

2.4 Bjørn var den eneste af brødrene, som kunne

- svømme over elven
- slå vindebroen op og ned
- besejre svenskerne
- ride over elven

2.5 Den danske konge Fridlev ville

- slå Bjørns hirdmænd ihjel
- hjælpe Bjørn med at besejre svenskerne
- prøve at besejre de tolv brødre alene
- ikke stole på sine hirdmænd

2.6 Kong Fridlev

- red alene ned til elven på Bjørns hingst
- ridsede flænger i siden på Bjørns hingst
- lod Bjørns hingst løbe og slog trællen ihjel
- red over elven på Bjørns hingst

2.7 Hvorfor følte Bjørn sig ikke så tryg?

- Han havde haft en ond drøm
- Han vidste, at Fridlev havde hans hingst
- Han kunne høre Fridlevs mænd nærme sig gården
- Han vidste, at Fridlev og hans mænd ville hævne sig

2.8 Fridlevs folk troede, at Fridlev

- havde besejret de tolv brødre
- var blevet slået ihjel af de tolv brødre
- havde opgivet at få fat i de tolv brødre
- var taget til fange af de tolv brødre

2.9 Sagnet ender med, at

- Fridlev slutter fred med de tolv brødre
- Bjørn kommer i kongens tjeneste
- Fridlevs mænd bliver slået ihjel
- de tolv brødre bliver slået ihjel

2.10 Sagnet fortæller, hvordan

- Norge kom i krig med Sverige
- svenskerne sluttede fred med danskerne
- danskerne besejrede svenskerne
- en dansk konge kom svenskerne til hjælp

Tekst 3

Læs artiklen *Vi er forbundet til jorden*, og besvar opgaverne ud fra tekstens indhold.
Sæt kryds ud for de rigtige svar.
Der er kun ét rigtigt svar til hver opgave.

3.1 De mange turister i Arizona kommer især for at

- besøge et af de mange spillekasinoer
- klatre i bjergene
- køre rundt og opleve naturen
- opleve de indfødte amerikaneres hverdag

3.2 Navajo Nation er navnet på

- den by, som Tea bor i
- den by, som Teas skole ligger i
- en forlystelsespark i Arizona
- et reservat for indfødte amerikanere

3.3 Mange af de indfødte amerikanere bor i

- lave lerklinede hytter
- runde telte eller små blikskure
- små træhuse eller mobilehomes
- store boligblokke af beton

3.4 En hogan er

- en medicinmand
- et musikinstrument
- et ottekantet hus
- en traditionel dragt

3.5 De fleste i Teas klasse er

- børn af tilflyttere fra Californien
- børn af tilflyttere fra Mexico
- hvide amerikanere
- indfødte amerikanere

3.6 Teas far

- arbejder på kraftværket i byen
- arbejder som turistguide i reservatet
- er læge på det lokale hospital
- er lærer på hendes skole

3.7 Når Tea siger, at de indfødte amerikanere er "mere forbundet til jorden", mener hun, at de

- er bedre til at dyrke jorden end de hvide amerikanere
- er mere afhængige af landbruget end de hvide amerikanere
- opholder sig mere i naturen end de hvide amerikanere
- passer bedre på jordens resurser end de hvide amerikanere

3.8 Calena er en

- dukke
- gammel kvinde
- ond ånd
- pige fra Teas skole

3.9 På den sidste dag i kiinalda-ceremonien får pigerne at vide,

- hvordan de skal opføre sig over for mænd
- hvordan de skal være og opføre sig som kvinder
- hvordan man får børn
- hvordan man undgår onde ånder

3.10 Da Baya var barn,

- blev der set ned på de indfødte
- boede der ingen hvide i byen
- lignede de indfødte børn de hvide mere
- var det cool at være indfødt

Tekst 4

Læs novellen *Spillet*, og besvar opgaverne ud fra tekstens indhold.
Sæt kryds ud for de rigtige svar.
Der er kun ét rigtigt svar til hver opgave.

4.1 Liget af den 19-årige bliver fundet

- bag højhusene
- i fysiklokalet
- lige ved viadukten
- under nogle fliser

4.2 Hvordan er den 19-årige død?

- Der er sket en ulykke i fysiklokalet
- Han er blevet overfaldet af en gruppe drenge
- Han har begået selvmord
- Hans mor og lillebror har dræbt ham

4.3 Hovedpersonen, Jack,

- bliver irriteret over lillesøsterens svineri
- bruger meget tid på at rydde op
- er utilfreds med alt roderiet
- synes, de bor pænt og ordentligt

4.4 Hvad er der sket med Jacks hånd?

- Carsten har skadet ham
- Han er kommet til skade i et spil billard
- Han har været oppe at slås
- Margrete har klemt den meget hårdt

4.5 Carsten

- er ligeglad, om han taber
- er meget god til billard
- lader Jack vinde
- vil virkelig gerne vinde

4.6 Hvorfor overvejer Jack at dræbe lillesøsteren?

- Han kan ikke overskue at passe hende
- Han vil ramme Carsten
- Hun er alvorligt syg
- Hun er meget irriterende

4.7 Hvorfor stiller Jack Panodilerne højt oppe?

- Han vil gemme pillerne for Carsten
- Han vil ikke blive fristet til at gøre noget dumt
- Hans lillesøster har før spist piller ved et uheld
- Hans mor spiser for mange piller

4.8 Som stedfar er Carsten

- forstående
- kærlig
- opofrende
- voldelig

4.9 Novellen handler om

- en drengs oplevelser og tanker
- en irriterende lillesøster
- et mord på en tyrannisk lillebror
- hærværk mod et fysiklokale

4.10 Hvad er det for et spil, Jack tænker, at han kan vinde?

- At blive lillesøsterens foretrukne
- En fysikkonkurrence
- Kampen mod Carsten
- Retten til at opdrage Margrete

Tekst 5

Læs kommentaren *Uak! Pffth! WAAAH! VRÆÆÆL!*, og sæt kryds foran det ord eller udtryk i parenteserne, som passer bedst i sammenhængen. Se hvordan i eksemplet.

Uak! Pffth! WAAAH! VRÆÆÆL!

Derfor er stemmerne i tegnefilm så irriterende.

Af Sara Alfort

Siden 1994 har børnefamilier hver eneste fredag kl. 19 kunnet sætte sig foran skærmen og få serveret et fad med (blandede, ensartede, gamle, nye) tegnefilm. *Disney Sjov* er blevet en institution i børns tv-kultur. Her er de gode gamle film fra 1930'erne med Fedtmule og Mickey Mouse, men her er også nyere serier som *Rip, Rap og Rup på Eventyr*, serien om den selvoptagede og stærkt irriterende kejser Kuzco og den helt igennem syrede *Phineas og Ferb*, der de første ti gange er kulsort, men derefter faktisk bliver ret underholdende.

Mens slikskålen systematisk bliver tømt, og ugen langsomt bliver fordøjet sammen i sofaen, så er der ét insisterende spørgsmål, der fredag efter fredag melder sig: Hvorfor skal (farverne, sangene, stemmerne, teksterne) i tegnefilm være så gennemført irriterende?

Tag for eksempel Candace. Hun er den kontrollerende, brokkende, overenergiske storesøster i *Phineas og Ferb*. Hun er også en af filmens absolut sjoveste figurer, men hun taler ekstremt hurtigt og på en enerverende høj frekvens.

Og det er ikke kun et fænomen, der gælder i *Disney Sjov*. I *Dora Udforskeren*, som DR også sender, lærer Dora børn både engelske gloser og at løse alskens problemer. Programmet er opbyggeligt, belærende og grundfornuftigt. Alligevel taler Dora og hendes hjælpere, som om hver eneste sætning har et indbygget (kolon, punktum, spørgsmålstegn, udråbstegn). "Vi gjorde det!", "Nu kommer vi!", "Nu skal vi lappe hullet med klisterbånd!", "Husk cykelhjelm!", "For en sikkerheds skyld!"

Det samme gælder serier uden for DR's trygge public service-boble. På Netflix ligger serier som *My Little Pony*, hvor de fem små, pastelfarvede ponyer med glimmer og blingbling skærer pointer om venskab så hårdt ud, at det giver genlyd i ens indre.

Men hvorfor er det sådan? Det har jeg spurgt stemmen bag Dora Udforskeren, skuespiller Annevig Schelde Ebbe, om. Hun har desuden lagt stemme til Stacy i *Phineas og Ferb*, til pony-

en *Rainbow Dash* i *My Little Pony*, til Dawn i *Pokémon* og Bloom i Netflix-serien *Winx*. Hun ved med andre ord, hvad hun taler om. Og hun er enig i, at stemmerne kan virke irriterende. Hun mener, at der især er to grunde. For det første har dubberne – de, der lægger stemmer til udenlandske film – et originalt oplæg, som de skal (forandre, ignorere, matche, udvikle). De originale stemmer er ofte ret overgearede, fortæller hun, og det skal de så vidt muligt efterligne, når de laver danske stemmer. Men det handler også om noget andet.

"Når man kigger på et todimensionelt billede, så bliver karakteren ikke levende, hvis man ikke putter den der kæmpestore energiladning bag stemmen. Den bliver mærkelig død. En normal stemme fungerer, hvis det er rigtige mennesker, man skal dubbe. Men i tegnefilm skal der en stor energiladning til, for at det fungerer."

Så det er helt bevidst, at det lyder sådan?

"Altså, målet er jo aldrig, at det skal lyde irriterende. Jeg ved, at mange forældre hader Dora, fordi hun taler meget og opfordrer børnene til at hoppe og råbe og skrike. Det er der forældre, der synes er jævnt irriterende, men ungerne (elsker, foragter, frygter, overser) hende. Hun har noget særligt. Hvis vi ikke gav det den energi, så ville karakteren dø. Simplethen."

Når du siger energi, er det så volumen?

"Nej, det er ikke kun volumen. Man kan godt hviske med energi i stemmen. Jeg kalder det umph'et i replikken."

Undskyld, hvad for noget?

"Et umph. Der skal ligesom noget whoo i stemmen, for at man kan tale op til den bageste række i en teatersal, for at replikken lever."

I Phineas og Ferb taler karaktererne også ret high-pitched og virkelig hurtigt?

"Ja, det er noget med originaloplægget. Og så handler det også om det danske sprog. Hvis man skal nå at sige det samme på dansk, som de siger på amerikansk, så har jeg nogle gange mere travlt. Men det er også en (energiforladt, kedelig, tempofyldt, uhyggelig) serie."

Det danske sprog gør med andre ord, at skuespillerne nogle gange taler endnu (□ hurtigere, □ højere, □ langsommere, □ tydeligere) end den oprindelige amerikanske tegnefilm.

En anden af de stemmer, der går igen i vores fjernsyn, er Lars Thiesgaards. Han har lagt stemme til Grisling, Byggemand Bob, Gargamel i *Smølferne*, Pumba i *Løvernes konge*, Yoda i *Star Wars* og uendeligt mange andre. Han underviser desuden skuespillere i at lægge stemme til tegnefilm og caster nye stemmer.

Han mener også, at der er noget med det danske sprog, der gør tegnefilmsstemmer endnu mere skarpe end i de originale amerikanske film. Det danske sprog ligger længere nede i halsen end det engelske.

”Vores sprog er mere hårdt, hvor amerikansk er mere blødt. Amerikansk ligger meget fremme i munden. Dansk ligger mere gutturalt og mere tilbage i munden, og derfor sniger der sig mere skarphed ind i stemmerne,” fortæller han, og de danske stemmer lyder derfor endnu (□ blidere, □ dybere, □ lavere, □ skarpere) i øret end de originale.

Han mener også, at der kan være en økonomisk grund. I Danmark er sprogområdet så meget mindre end i USA, og dubbingbudgettet er ikke bugnende. Derfor lægger de danske skuespillere ofte stemme til flere karakterer i den samme film. Skuespillerne taler altså ofte med sig selv. Det gør, at de presser deres stemmer mere, mener Thiesgaard, for at stemmerne ikke skal lyde ens. Og så mener han i forlængelse af Schelde Ebbe, at hvis man tog det, som han kalder ”det crazy, det over the top, det karikerede, det, der løfter det ud over virkeligheden” ud af tegnefilmens stemmer, så ville der ikke være ret meget tilbage.

Han sammenligner det med standupkomik. ”Tegnefilm er jo ikke naturalisme. Man tager noget og forvrænger det. Stemmerne er (□ karikerede, □ naturlige, □ varierede, □ øvede). Der er heller ikke mange standupper, der taler dybt og roligt. De har tit den samme energi som i tegnefilm. Og den energi skal man kunne lide, og vi dubbere er nødt til at respektere den, fordi originalversionen har den.”

Samtidig mener han også, at det er et kulturelt spørgsmål. Danske tegnefilm som *Terkel i knibe* og *Orla Frøsnapper*, hvor stemmerne bliver skabt på dansk, er ikke i lige så højt tempo, som amerikanske og japanske ofte er det. Danske film har en anden langsommelighed, og det, mener

han, er kulturelt betinget. Men når skuespillerne lægger stemmer til udenlandske film, skal stemme og billede klistre tæt til hinanden og bevare den originale lyd alligevel. Desuden, fortæller han, er stemmerne i biograffilm ofte mindre skærende og højeenergifyldte end tv-tegnefilm, for ”vi ville ikke kunne holde det ud, hvis der var fuld knald på i halvanden time”. En oplagt indvending til den pointe er, at børn binge-watcher¹ Netflix, ligesom deres forældre, og derfor deler dagligstue med Dora, Rainbow Dash og kvinderne i *Phineas og Ferb* i timevis.

Men hvis vi træder et skridt væk fra fjernsynet, hvad handler det her så egentlig om? Forsker Helle Strandgaard Jensen på Institut for Kultur og Samfund på Aarhus Universitet mener, at forældres irritation over stemmerne i de dubbede amerikanske tegnefilm i virkeligheden dækker over en generel kritisk indstilling over for importeret børnekultur. De danske (□ forældre, □ lærere, □ producenter, □ tv-stationer) foretrækker nemlig grundlæggende skandinaviskproduceret tv til deres børn, og sådan har det været i mange år.

”Der har historisk set været en konstant bekymring fra voksne over børns medieforbrug, fordi medierne bliver forbundet med noget, der overleverer kulturelle værdier til børnene. Og i den sammenhæng har importeret børnekultur som oftest ligget nederst i det kulturelle hierarki.”

Hun nævner kulturfilmene *E.T.* som et eksempel på en film, der oprindeligt blev mødt med stor skepsis fra forældre, ligesom superhelte-tegneserier som for eksempel *Tarzan* blev set som underlødige litteratur i 1950'erne.

”Forældre har altid ønsket, at deres børn skal læse de rigtige bøger, se tv med de rigtige (□ holdninger, □ skuespillere, □ slutninger, □ undertekster) og se de film, som de voksne synes er gode nok. Der er mange ting på spil, når voksne kritiserer børns kulturforbrug. Men ofte bliver debatten om børns medieforbrug forfladiget af forældres frygt, blandt andet på grund af den kulturelle værdi, vi tillægger tv-programmerne og tegnefilmene.”

Så husk dét, når Dora igen råber: ”Vi gjorde det!”, og du beder dit barn om at skrue lidt ned.

www.zetland.dk, 19. januar 2017

¹ at binge-watche: at se mange afsnit af en serie eller et show i træk

